

Принцип рівності у практиці Конституційного Суду України

Згідно із закріпленими підходами в конституційній доктрині та судовій практиці, принцип рівності є одним із основних правових засад і складовою верховенства права. Більшість рішень, ухвалених Конституційним Судом України — єдиним органом конституційної юрисдикції, що забезпечує верховенство Основного Закону на всій території країни, стосуються принципу рівності або містять посилання на цю правову категорію.

Практика КСУ засвідчує, що необхідної чіткості й однозначності у питанні поки що не досягнуто. В абсолютно переважаючій більшості випадків мотивування Судом свого висновку стосовно дотримання принципу рівності обмежується лише вказівкою на положення Конституції України, міжнародних або вітчизняних нормативно-правових актів, які стосуються цієї засади [1].

Загалом, вимога рівності має багатоплановий універсальний зміст, який проявляється у наступному: рівність є елементом правового статусу людини і громадянина; принципом правової держави; політико-правовою основою громадянського суспільства та особливою формою юридичної рівноваги на підставі досягнення балансу інтересів людей і груп населення, політичної еліти, бізнесу тощо [2].

КСУ сформулював низку правоположень, у справах де порушувалось питання щодо дотримання принципу рівності. Такі положення визначають місце цієї правової засади у правовій системі. Серед таких це визнання рівності та недопустимості дискримінації особи «не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства.»

Підкресливши зв'язок принципу рівності із забезпеченням дії засади верховенства права у Рішенні від 10 травня 2000 року № 8-рп/20002, [3] згодом, у Рішенні від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 [4], КСУ прямо вказує на принцип рівності як невід'ємну складову засад верховенства права та справедливості. Варто звернути увагу й на те, що у своєму Рішенні від 25 квітня 2021 року №11-рп/2012[5] підведено підсумок, що «конституційна засада рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом забезпечує гарантії доступності правосуддя та реалізації права на судовий захист, закріпленого у ч.1 ст. 55 Конституції України».

Цей принцип є похідним від принципу, який визначений у ч.1 ст. 24 Основному Закону, а саме від загального принципу рівності громадян перед законом. Зокрема, це стосується судочинства, таким чином рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом передбачає єдиний правовий режим з-за допомогою якого відбувається реалізація процесуальних прав.

Досить значною є правова позиція КСУ, щодо обґрунтовується нерівності правових статусів осіб. Це стосується питань щодо недоторканності посадових осіб, як узаконеного винятку із принципу рівності прав і свобод громадян. А також цей принцип використовується при оцінці

конституційності норм, якими передбачене право окремих категорій громадян на спеціальні пенсії. Значними напрацюваннями у практиці Конституційного Суду є питання пов'язані з дотриманням принципу недискримінації при встановленні вікового цензу під час здійснення прав громадян.

Практика КСУ демонструє, як принцип рівності реалізується через конкретні рішення, що стосуються питань дискримінації, доступу до правосуддя та соціальної справедливості. Суд не лише тлумачить норми Конституції, але й формує правову доктрину, яка сприяє захисту прав людини в Україні. Зокрема, КСУ звертає увагу на необхідність забезпечення рівного доступу до соціальних, економічних і культурних прав, що є важливим для розвитку демократичного суспільства.

Література

1. Рабінович С. Принцип рівності прав людини у практиці Конституційного Суду України: проблеми методики застосування. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 5. С. 97-111. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vksu_2015_5_11.

2. Колісник В. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно- правові аспекти монографія. *Харк. правознавч. група*. Х. : Фоліо, 2003. - 240 с.

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про статус народного депутата України» в редакції Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про статус народного депутата України» від 25 вересня 1997 року (справа про статус народного депутата України) від 10 травня 2000 року № 8-рп/2000 . *Офіційний вісник України*. 2000. № 37. Ст. 1592.

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004. *Офіційний вісник України*. 2004. № 45. Ст. 2975.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 2 статті 2 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» (справа про приватизацію державного житлового фонду) від 28 вересня 2000 року № 10-рп/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 40. Ст. 1709.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**